

РЕЦЕНЗІЯ
на рукопис дисертації Патруль Марії Вікторівни
" ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «Я-ПРОФЕСІЙНОГО»
У СТУДЕНТІВ АВІАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ",
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
053 Психологія

Актуальність дисертаційного дослідження М.В. Патруль очевидна. Адже ідентифікація фахівця з професійною діяльністю є визначальним мотивуючим чинником оволодіння нею. Цей процес зумовлює трансформацію самосприйняття особистості, сприяє об'єктивній оцінці власних компетенцій та ефективній соціалізації у професійному середовищі. Образ «Я-професійного», що репрезентує уявлення особистості про себе як про компетентного фахівця у відповідній галузі, є ключовим критерієм успішності майбутньої професійної діяльності. Його формування відбувається у процесі подолання детермінованих етапів професійного становлення, зокрема: вибір спеціалізації, адаптація до освітнього середовища, корекція особистісних диспропорцій, акумуляція знань та навичок, а також подальша інтеграція у професійне середовище.

Не підлягає сумніву, що успішність у професійній діяльності багато в чому залежить від того, наскільки людина ідентифікує себе зі своєю професією. Це усвідомлення не тільки мотивує до навчання та розвитку, але й трансформує самосприйняття, допомагаючи краще зрозуміти власні сильні та слабкі сторони і знайти своє місце на ринку праці.

Таким чином, дисертаційне дослідження М.В. Патруль демонструє безумовний теоретичний та практичний інтерес. У роботі коректно сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на високому науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань. Особливо хочу підкреслити глибину і різносторонність наукового аналізу презентованого у

рецензованій роботі, структурованість і логічну послідовність її змістового наповнення.

До найбільш вагомих теоретичних здобутків дисертантки слід віднести узагальнення наукової інформації щодо проблеми формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей; обґрунтування узагальненого розуміння «Я-образу» як комплексного відображення особистісного ставлення індивіда до себе, яке відбувається відносно динамічно в межах свідомості людини протягом тривалого періоду, і його зміни обумовлені переосмисленням життєвих цілей та орієнтацій; виокремлення структури образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей.

Ретельний аналіз досліджуваного феномена дозволив конкретизувати поняття образу «Я-професійний» авіафахівців, визначити критерії, рівні та показники сформованості образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей; охарактеризувати гіпотетичні чинники розвитку образу «Я-професійного» у майбутніх фахівців авіаційних спеціальностей.

Слід відзначити глибину та об'ємність емпіричного дослідження психологічних особливостей образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. Заслуговує на увагу ретельність кількісного опрацювання результатів констатувального експерименту, із застосуванням методів математичної статистики. Якісний аналіз отриманих експериментальних даних демонструє здатність дисертантки критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи.

На основі напрацювань теоретичного аналізу та емпіричного дослідження дисертанткою обґрунтовано модель формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, яка становить науковий та практичний інтерес і може бути рекомендованою до впровадження в ході професійної підготовки майбутніх фахівців авіаційних спеціальностей.

У третьому розділі дисертації представлено програму формувального експерименту, що мав на меті апробацію програми формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. Концептуальною базою психологічної програми постала вищезгадана авторська модель формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. Результати апробації програми засвідчили її ефективність. Дисертанткою також запропоновано психолого-педагогічні рекомендації викладачам закладів вищої освіти та здобувачам щодо розвитку образу «Я-професійний».

На основі проведеного дослідження авторкою сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій М.В. Патруль. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. У параграфі 1.3 «Компетенції особистості фахівця авіаційних спеціальностей» авторка зазначає, що в результаті теоретичного аналізу наукових джерел, стандартів вищої освіти, міжнародних вимог та класифікацій, узагальнено та виокремлено такі компетенції фахівця авіаційних спеціальностей: професійні, комунікативні, поведінкові, емоційно-вольові, психологічні, соціальні. Постає питання, на ґрунті яких міркувань авторка розподіляє емоційно-вольові та психологічні компетенції, чому емоційно-вольові компетенції не є психологічними? Адже емоційно-вольові особливості людини також належать до її психологічних характеристик.

2. Потребує конкретизації і розширення опис моделі формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, що дозволить посилити презентацію її наукової цінності та змістового наповнення. Сама модель графічно представлена у параграфі 3.1. «Теоретичне

обґрунтування та модель формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей». Але опис характеру функціональних зв'язків між структурними компонентами моделі у тексті параграфу подано дещо дифузно.

3. Варто також визначитися з назвою програми формувального експерименту. Оскільки, в тексті роботи згадується дві її назви: «Програма психологічного супроводу формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей» та «Програма формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей». Залишається незрозумілим – акцент робиться на формуванні образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей чи психологічному супроводі цього процесу.

4. Робота не позбавлена стилістичних огріхів та незначних помилок технічного оформлення.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація М.В. Патруль являє собою завершене самостійне дослідження, результати якого мають теоретичне й практичне значення; відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та може бути рекомендованим до захисту у одноразовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:
кандидат психологічних
наук, доцент кафедри
теоретичної та консультативної
психології

